

Kulturni

L I S T I

O B Č I N E Š O Š T A N J

NIKOLI NI PREPOZNO,
DA POSTANEŠ TO,
KAR BI LAHKO BIL.

GEORGE ELIOT

KNJIŽNICA VELENJE, STANKA LEDINEK

ISSN 1581-8373

9 770158 183733

LETO XXVII
ŠT. 1
26. JANUAR 2023

Iz galerije

Okrogla razstava

Program Mestne galerije Šoštanj so na Zavodu za kulturo letos začeli z odmevno razstavo ilustracij **Urške Stropnik Šonc**. Datum odprtja, 13. januar, je sovpadel z njenim osebnim praznikom, ki ga je kot prepoznavna ilustratorka, samostojna kulturna delavka in večkratna nagrajenka želela praznovati ustvarjalno. V šoštanjski galeriji je že razstavljala pred devetnajstimi leti, obojestransko dobre izkušnje so se tudi tokrat strnile v odlični projekt.

Med mnogimi likovnimi kritiki, ki so ocenjevali Dogodek odprtja je potekal na prostem, bil pa je poln toplih dejanj. Glasbeni program so pripravili Kvartet kanta s prijatelji, ki je v tokratni sestavi **Joži Šalej**, harmonika, **Sašo Šonc**, saksofon, **Janez Vovk**, trobenta, **Matija Varl**, pozavna, obudil znane melodije in nadaljeval s programom tudi po uradnem delu. V imenu župana Občine Šoštanj **Borisa Goličnika** je zbrane nagovoril direktor občinske uprave **Drago Koren**, ki je prenesel županove čestitke in dodal tudi svoje. Izročil ji je protokolarno darilo. Razstavo je uradno odprl slovenski gledališki in filmski igralec **Marko Mandić**, ki je avtorici namenil nekaj skupnih spominov, čestitk in vzpodbudnih besed za naprej. Izjemno prisrčno je med zbrane zavel pesmica, ki sta jo skupaj prepevala na šolski predstavi. V imenu organizatorja je šopek izročil direktor Zavoda **Kajetan Čop**, likovna kritičarka **Anamarija Stibilj Šajn** pa je razstavi na pot med drugim povedala:

Urškina risba je aktivna in jasna. Črtni zarisi jo vodijo v avtorsko artikulacijo, ki je neposredna, kar se kaže v toku linije. Prezentiranja pridobivajo obliko, ki je kompleksna, zgoščena v preprostem in enostavnem, določena v bistvenem. Reducirane in stilizirane forme dokazujejo, da ilustratorka upošteva primarno načelo vizualiziranja besedila, misli in idej, saj je upodobljeno gledalcu prepoznavno, pa čeprav zaznamovano s svobodnim raziskovanjem in poigravanjem z oblikami. Avtorica namreč ostaja zvesta načelu jasnosti in razumljivosti, predvsem pa močne izraznosti. Tudi takrat, ko črna obrisna kontura ni vidna, so ploskve določene, eksaktne in čiste. Tako podobe učinkujejo kot ubrana, čvrsta in smiselna sestavljanka ploskovno obravnavanih oblik. Akterje postavlja v prostore, v nekaterih rešitvah nakazane le delno, na izviren način, brez stroge forme. Tako v prostoru kot na posameznih predmetih rada uporablja govorico znakov in znamenj oziroma simbolov, ki jih pogosto repetira. Srčki, listi deteljice ali pikice atmosfero napolnjujejo z lepim, prijetnim, prijaznim, domačim in izpričujejo ne le Kakšne barve je sreča (pesniška zbirka z istoimenskim naslovom), ampak tudi kakšne oblike ima ter da lahko vseposod najde svoje mesto.

Čeprav avtorica z risbo vzpostavi podobo, pove z njo tako rekoč vse, so v njeni likovni poetiki

pomembne tudi barve. Je koloristka, ki ljubi radožive in pestre barvne nanose. Postavlja jih v črtni okvir, znotraj katerega dominira ena sama čista, homogena barvna sestavina. Monokromne barvne segmente zlaga v dinamične in zlahtne odnose. Naravo posnemajoči kolorit meša z osebno interpretiranimi vrednostmi, vselej pa stremi po prikazu realnosti upodobitvenega trenutka (npr. noči ali sončnega dne)

MILOJKA B. KOMPREJ

ter prostora in njegovih danosti. Kraji dogajanja niso gostobesedno opisani, a skrbno izbrani elementi ilustrativnosti, barvni koncept in nekateri igrivi namigi ga dovolj zgovorno nakazujejo. (...) Ilustracije so pristne, na nek način enostavne, očiščene nepotrebnih podrobnosti. Junaki radoživo zrejo v nas, nam podarjajo nasmeh, nas

Foto Dušan Dobnik

»Kaj je bilo prej: glasba ali literatura?»

In kaj se bere boljše: poezija ali proza?»

Pravzaprav ni važno, samo da je prava muza

in da je vse kultura.«

Prešeren Prešernov praznik

in vabljeni

7. februarja 2023 ob 18.00

v Kulturni dom Šoštanj

na osrednjo slovesnost

ob prazniku.

Zavod za kulturo Šoštanj

nagovarjajo in nas celo vabijo, da se jim pridružimo. Po dr. Muhoviču je kvaliteta in poslanstvo likovne umetnosti v komunikativnosti. Ta je nedvomno še posebej pomembna na področju ilustracije in odlično dosežena v bogatem avtoričinem opusu.

Čeprav v delih Urške Stropnik Šonc zaznavamo rešitve, ki so blizu otroškim predstavam o svetu, njene ilustracije nastajajo z likovno zrelostjo in prepričljivostjo. Z duhovitostjo in radostjo prežete interpretacije stvarnega vabijo, da lahko začnemo tudi odrasli svet spoznavati na sto načinov, in to v spremstvu pristne risbe, živopisanosti kolorita, igrivosti oblik, osončenosti dogajanja in iskrenosti vsakega zarisa. Ilustracije tokratne razstave so čista petka na Urškini petdesetki, zato dvojne čestitke in vse najboljše!

Urška Stropnik Šonc je rojena 13. januarja 1973 v Slovenj Gradcu in je na PF Maribor diplomirala na temo knjižne ilustracije. Pridobila je status samostojne kulturne ustvarjalke in do sedaj ilustrirala preko osemdeset knjig. Sodeluje z več založbami, samostojno je razstavljala šestnajstkrat, nekajkrat tudi skupinsko. Prejela je več nagrad, leta 2022 tudi županovo priznanje Občine Velenje. S tremi sinovi in možem, prizanim glasbenikom in glasbenim pedagogom, živi in ustvarja v Velenju.

Na odprtju se je zahvalila družini in prijateljem, šoštanjski galeriji, ki jo je vzela v program, Milojki B. Komprej za sodelovanje, podjetju BSH in Ljudski univerzi za podporo, Nataši Vedenik, Petru Radoja in drugim prijateljem za pomoč pri izvedbi dogodka ter zaključila: mislijo, da ima v življenju vse česar se hvaležno zaveda.

Foto Dušan Dobnik

Foto Dušan Dobnik

Praznični napevi

Podkrajška dekleta

Medpraznični večer je bil po tradiciji, ki so jo pred leti uvedli v Mestni galeriji Šoštanj, med božičem in novim letom. Tokrat se je zgodil tik pred praznikom sv. treh kraljev in nagovoril zbrane tudi v duhu tega praznika. V šoštanjski galeriji so se ljubiteljem ljudskih in prazničnih napevov v priložnostnem koncertu predstavila Podkrajška dekleta. Vsako leto namreč sodeluje druga, predvsem komorna zasedba, ki ima v svojem repertoarju tudi praznične napeve. Podkrajška dekleta so se izkazala za odlične gostje. Delujejo že dvajset let. Skupino sestavljajo Urška Vedenik, ki igra na citre, altistka Tanja Meža in sopranistka Vesna Hudej. Vse tri se z igranjem in petjem ukvarjajo ljubiteljsko, saj izhajajo iz družin, v katerih se je vedno prepevalo. S svojim delovanjem želijo ohraniti tradicijo petja, kot je veljala včasih. To je ob različnih priložnostih in kmečkih opravilih. Njihov repertoar je naravnost na slovensko ljudsko pesem, nekaj imajo narodnozabavnih priredb. V letih delovanja so izdale tudi zgoščenko Pesmi pa so večno lepe.

Številni ljubitelji domačih viž so se zbrali v galeriji in navdušeno spremljali odpete praznične in tudi ljudske pesmi. Ob posameznih je različne zgodbe, poezijo in dela znanih avtorjev prebirala

Milojka B. Komprej in podkrepila vsebino. Tudi Kajuhova ljubezenska je prišla v izbor branj in pa Cankarjeva črtica Meter je zatajil, ki je gnila marsikoga. Preplet srčno odpetih pesmi in zgodbe je bil lep uvod v novo leto, polno pričakovanj in misli na svoje bližnje. Kot je v navadi, je srču ter ljudem prijazne stvari, ki bi jih moralo biti v življenju čim več.

Podkrajška dekleta so se izkazala za odlične gostje. Delujejo že dvajset let. Skupino sestavljajo Urška Vedenik, ki igra na citre, altistka Tanja Meža in sopranistka Vesna Hudej. Vse tri se z igranjem in petjem ukvarjajo ljubiteljsko, saj izhajajo iz družin, v katerih se je vedno prepevalo. S svojim delovanjem želijo ohraniti tradicijo petja, kot je veljala včasih. To je ob različnih priložnostih in kmečkih opravilih. Njihov repertoar je naravnost na slovensko ljudsko pesem, nekaj imajo narodnozabavnih priredb. V letih delovanja so izdale tudi zgoščenko Pesmi pa so večno lepe.

Foto Nace Serdinšek

Literatura

Čas življenja in čas smrti

Karel Destovnik - Kajuh (1922–1944)

V našem največjem nacionalnem hramu knjig – Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) v Ljubljani je bilo v četrtek, 22. decembra 2022, ob 19.00 odprtje razstave z naslovom **Čas življenja in čas smrti Karel Destovnik - Kajuh (1922–1944)** avtorjev mag. **Marijana Ruperta** in **Vlada Vrbiča**. Dogodek je bil prvi v nizu prireditev nacionalne obeležitve **Kajuhovega leta 2023**, ki ga je razglasila Vlada Republike Slovenije na pobudo Ministrstva za kulturo. Kajuhovo leto 2023 bo poklon pesnikovi ustvarjalnosti in njegovi vlogi v kolektivni zavesti Slovencev.

Zbrane so nagovorili **Viljem Leban**, ravnatelj NUK, **Špela Spanžel**, v. d. generalne direktorice direktorata za kulturno dediščino ter oba avtorja.

V kulturnem programu je Kajuhove pesmi recital študent igre na AGRFT **Peter Alojz Marn**.

Na razstavi, ki je nastala v sodelovanju Knjižnice Velenje ter Narodne in univerzitetne knjižnice, je predstavljeno Kajuhovo življenje in delo z obsežnim izborom fotografij, osebnih dokumentov ter rokopisov njegovih pesmi, pisem in korespondence. Gre za največjo pregledno razstavo o našem šoštanjskem rojaku doslej.

Predstavljeno gradivo je iz zbirke Knjižnice Velenje, Muzeja novejšje zgodovine Celje, Muzeja Velenje, Vile Mayer iz Šoštanja ter zasebnih zbirk družine Mešič, Roka Cesarja, Ivanke Matič, Marijana Ruperta, Vlada Vrbiča in NUK.

Foto Maj Blatnik (NUK)

Foto Maj Blatnik (NUK)

Predstavitev knjige Mesto z vonjem po usnju

V Muzeju usnarstva na Slovenskem v Šoštanju je 12. 1. 2023 potekala predstavitev knjige **Mesto z vonjem po usnju. Monografija, katere avtor je dr. Miran Aplinc, kustos v Muzeju usnarstva na Slovenskem, predstavlja zgodovino Šoštanja, mesta z vonjem po usnju, predvsem pa prispeva k boljše in temeljitejšemu poznavanju povezanosti gospodarske in socialne zgodovine obravnavanega obdobja na Slovenskem.** Ugotovitve knjige so pomembne za razumevanje vpliva industrializacije na demografske spremembe, migracije, socialne in družbene spremembe mesta. Knjiga je izšla v zbirki Prispevki: Gradiva pod številko 15. Obravnavano področje zajema župnijo sv. Mihaela v Šoštanju, v katero so spadale krajevne občine Družmirje, Lokovica, Ravne, Gaberke, Skorno, Florjan, Šoštanj in Topolšica. Kot periferna naselja so v raziskavo vključeni tudi Šentvid, Zavodnje in Bele Vode, zaradi bližine in v primerjavo pa mestoma tudi naselja velenjskega dela Šaleške doline in današnje občine Šmartno ob Paki. Že od konca 18. stoletja so se na področju Šaleške doline pojavile spremembe, ki so do konca 19. stoletja in predvsem v prvi polovici 20. stoletja spremenile gospodarsko, socialno in tudi fizično podobo doline. Prvi zametki industrializacije

segajo v 19. stoletje, o čemer pričajo številni mlini in žage ter s tem povezana lesna industrija, ki je razmah doživela od začetka 20. stoletja. Gospodarski razvoj se je od srede 19. stoletja od pretežno agrarnih dejavnosti, male obrti in trgovine vse bolj kazal v razvoju usnarstva v Šoštanju, hitri rasti bližnjega premogovnika v Velenju, energetike in turizma ter vplival na demografske spremembe, migracije, urbanizacijo in posledično družbeno umestitev ter socialno diferenciacijo prebivalstva. Hitra rast industrije je povzročila propad starih tradicionalnih obrti, a nastajale so nove. Razvoj novih obrti in industrije je še vse do tridesetih let 20. stoletja utrjeval vodilni položaj Šoštanja kot gospodarskega in upravnega središča Šaleške doline.

Številno občinstvo, ki se je zbralo v predavalnici usnarjskega muzeja, je na samem začetku prireditve pozdravil in nagovoril župan Občine Šoštanj **Boris Goličnik**. Predstavitev knjige je potekala v obliki pogovora med avtorjem knjige in **Tanjo Verboten**, kustosinjo in direktorico Muzeja Velenje. Avtor je v pogovoru natančno opisal tematiko knjige in tudi zanimive

Foto Jernej Hozjan

ALENKA VERBIČ

Razstava bo v razstavnih dvorani NUK na Turjaški ulici 1 v Ljubljani odprta do 6. maja 2023, od ponedeljka do sobote med 10.00 in 18.00.

Vabljeni na vodene ogledne razstave:
sreda, 15. februar, ob 11.00
sreda, 15. marec, ob 17.00
sreda, 12. april, ob 11.00
sreda, 3. maj, ob 17.00
predhodno se prijavite na naslov:
dogodki@nuk.uni-lj.si

Foto Maj Blatnik (NUK)

JERNEJ HOZJAN

detajle nastajanja tega, za samo osvetlitev in razumevanje dogajanja v tistem času, pomembnega dela. Razblinil je mnoge nejasnosti in tudi nekatere splošna prepričanja, ki so morda veljala doslej. Obsežna raziskava, na podlagi katere je nastala knjiga, je seveda trajala daljše časovno obdobje, kar je pri vsej količini obdelanega gradiva tudi razumljivo.

Foto Jernej Hozjan

Foto Jernej Hozjan

Literarna refleksija

Veliki pok o resnici in treznosti, konkretno

Zapisani vtisi so nastali po prebiranju knjige z naslovom **O časopisu, pivu in veselju nasploh, ki jo je Brane Piano pisal v obdobju 2020–2021 v Celju in na Cresu. Ta pisni odziv je v prvi vrsti namenjen ljubiteljem literarne umetnosti.**

Predstavljajte si, da gledate na televiziji oddajo ali film, ki vam je zelo všeč. Dogajanje, ki vas pritegne, je seveda omejeno z okvirjem televizijskega aparata. Ker ste zelo radovedni, kaj se zaradi te omejitve slike ne vidi, a se gotovo dogaja neke na oni strani, dvignete svojo zadnjico iz mehkega fotelja in zlezete skozi ekran, prav kakor skozi okno, na drugo stran, naravnost in film. Postanete eden junakov, morda samo statist in tako sami postanete del dogajanja v televiziji. Lik na ekranih televizij množice drugih, lenih gledalcev, ki se jim nikoli ne ljubi vstati iz svojih foteljev in zgolj gledajo film, v njemu vas, seveda z one strani televizijskega ekrana. Iz njihovega sveta v vaš svet filma, ki ste ga malo pred tem tudi vi zgolj gledali v svoji dnevni sobi. Ta je zdaj, gledano iz televizijskega filma, v onem drugem svetu. Vem. Mislite si, da je to fantazija in da kaj takega ni mogoče. Motite se. Vsem nam, ki radi beremo knjige, se takšna vstopanje v druge svetove nenehno dogajajo. Tudi če beremo knjige v žanru znanstvene fantastike. Pianov roman je tega žanra in več kot to. Pod kakšnim osončenim velenjskim hrastom bi tamkajšnji izumitelji resnice gotovo izmeril, da gre za sedemindvetdeset odstotno (avto)biografsko pripoved. V mraku velenjskega grabna pa sem roman bral bolj kot satiro, kakršne v literarno zateženi Sloveniji le redko srečamo. Humor, satira, postavljanje ogledala novinarskim kolegom in samemu sebi. Pisanje je nabito z medbesedilnostjo, domisljicami, šalami, anekdotami, referencami, asociacijami, vse to zalito s cinizmom in pogosto brutalnim sarkazmom na račun novinarskega ceha, iz katerega izhaja pisatelj. Plaz takega besedovanja je na trenutke tako silovit, da sem kar nekajkrat preprosto obrnil list, da me naval besed ni zasul. Ali pa jih sploh nisem videl, ker so mi solze smeha zalile oči.

Z avtorjem romana sva več kot bežna znanca. Tiste vrste prijatelja sva, ki med sabo nimajo veliko stikov, a so ti največkrat pregovorni, ko v človek stiski spozna iskrene prijatelje. Tako so se najine poti nekajkrat prekrizale, čeprav sta bila najina poklica nezdružljiva. Brane Piano novinar najvplivnejšega časopisa v državi, jaz politik tretje lige obrobne stranke zelenih. Kar precej sva se zblížala v času, ko je objavil članek Kdo bo Rezmanu pomeril hlače. Takrat mi je pomagal bolj, kot si je lahko mislil, vendar pri tem ni prestopil roba novinarske etike, saj je ostal objektivni; jaz sem mu zameril, da ni nedvoumno stopil na mojo stran. Hkrati sem bil hvaležen, da je sploh pisal o moji zadevi, čeprav (samo) objektivno. Vmes se je zgodilo veliko stvari in čez slabega četrta stoletja je Brane s svojega na moj pameten telefon poslal kratko sporočilo: »... končno našel čas in na mah požrl Mesto. (... cenzura ...), bi rad čimprej govoril s teboj ...« in res sva se kmalu dobila v restavraciji s pogledom na velenjski tajht. Takrat sem prvič izvedel za knjigo, o kateri pišem to refleksijo. Glede na njegovo takrat že končano novinarsko zaposlitev sem si domišljjal, da bi moral napisati spomine in osvetliti prenekatere plast

zgodovine Velenjske kotline, ki jo je raziskoval med svojim delom. Upal sem, da bo (literarno) obdelal tehnološki samomor premogovnika, o katerem je napisal serijo člankov. Ne samo v mojem spominu so se ti ohranili kot afera o »zaplinjevanju velenjskih knapov«. Poleg »inovativne«, pohlepne in nevarne tehnologije odkopavanja velenjskega lignita je takrat razkril tudi tehnologijo avtokratskega vodenja premogovnika, saj mu je direktor kot dopisniku Dela prepovedal navzočnost na tiskovni konferenci, na kateri je prvi mož rudnika skušal zanikati stanje, o katerem je pisal ravno on, ki ni imel vstopa. Zato mi roman O časopisu, pivu in veselju nasploh od začetka ni bil všeč, saj se je pisatelj, upokojeni novinar, lotil izmišljanja, posredno napovedovanja bodočnosti. Spraševal sem se, zakaj. Zakaj zdaj, ko ga ne bi smelo več skrbeti za morebitne sankcije, ki pač visijo nad novinarskimi raziskavami, zakaj zdaj znanstvena fantastika, če bi lahko odstril zamolčane skrivnosti iz svojih minulih raziskav t. i. »turbo odkopov«, ki so hitro izginile z naslovnice časopisa, kot se pač menjavajo topike v medijih z nadzvočno hitrostjo, čeprav je pod imenom »njegovega« Dela slogan – vedeti več pomeni moč. Zakaj o tem sedaj ne bi napisal »resnične« literarne zgodbe, saj se novinarske »zgodbe« praviloma končajo brez epiloga. Kot listje jeseni so, ki pada z dreves in nenehno prekriva listje pod sabo, ki že gnije. Ko sem razočaran videl, da je ta knjiga nekaj čisto drugega, sem se pač sprijaznil z vsebino, ki me je počasi vlekla vase, a do konca branja knjige sem si vseeno skušal odgovoriti na vprašanje: je več vedeti privilegij ali breme? Odgovora seveda ne vem, ker še vedno vem malo manj.

Potem me je začelo Branetovo pisanje vabiti v vrtinec vsebin, ki so sumljivo podobne pravkar preživeti resničnosti in kakršne nas gotovo čakajo tam neke do leta 2060. Čeprav si je pisatelj zgodbo bodočnosti seveda izmislil, je prehod od ravno minulih, nam znanih dogodkov v prihodnosti tako mehak, da bralec ne zazna, kdaj je med branjem soočen z dogodki, ki se bodo šele zgodili. Vsebinsko je doziral z veliko mero (samo)cinizma, če vzamemo v zakup, da nekdanji poklicni novinar opisuje sodobno in bodočo novinarsko delo pri izmišljenem časopisu Dol, ki je na las podoben realnemu časopisu Delo. Pri tem je Piano neizproben do »sebe« in svojih izmišljenih kolegov, saj le za redke stanovske tovariše najde prijazen opis. Veliko več je seciranja s skalpelom v mehak celovski trebuh, ki je seveda poln piva. Zapiše na primer: »Novinarji smo falirani pisatelji.« ali o njihovi verodostojnosti: »Marsičesa ne povedo, o drugih stvarih lažejo, po resnici pišejo samo tiso, česar ne razumejo.« pa o (ne)načitanosti: »Samo dve vrsti novinarjev sta – tisti, ki ne berejo ničesar, in drugi, ki berejo samo to, kar napišejo sami.« Podobnih zaznav je še veliko, a sem se jim med branjem vse manj krohtal in se zdrznil, da to sploh ni smešno, temveč tragično! V taki zgroženosti me je tolažila misel, da si je pisatelj vse, čisto vse, od prve do zadnje besede, izmislil. Vse, kar je bilo, kar je in kar bo, je v romanu izmišljeno. Čudno in tale zgodbi je le, da izmišljeni časopis Dol ni propadel in bralec se mora vprašati, kako slabo mora iti časopisu, da ta bankrotira. Izmišljeno vodstvo Dola namreč nenehno odpušča starejše, dolgoletne, izkušene novinarje in prekarno zaposluje slabše, mlajše kakopak. Naklada Dola ves čas pada, dokler se stanje v romanu okoli leta 2040 ne spremeni, seveda še na slabše. Kako točno, naj ostane zavito v tanci skrivnosti, dokler ne boste prebrali knjige.

PETER REZMAN

Naj bo dovolj kratek citat s prelomnega mesta pripovedi: »Zeleni svet. Takšnega so ljudje hoteli. Dobili so ga.« Po poglavju Dežela 2041–2060 se vzdruže romana spremleni. Ali gre za dejansko spremenjeno vzdruže ali zgolj moj vtis (saj sem knjigo bral z daljšimi prekinitvami), ne znam pojasniti in ni pomembno. Dejstvo je, da se (mi) je roman spremenil v uživaško branje. Pripoved me je zasipala z gostobesednim obreženjskim humorjem, domisljicami, besednimi igrami, referencami na bolj in manj resne teorije o nastanku veselja, groteskno distopijo. Predstavljajte si, da kupite resen časopis in vas na naslovnici pričaka zapis, da se v prestolnici prikazuje z(duh)ec Janeza Stanovnika. Take poka avtor, prej novinar Dela, zdaj prozaist. Potem na nekem mestu lik Breli, pisatelj alter ego v romanu, začne opisovati vsebino tega istega romana in mimogrede razdere kakšno žaltavo na račun pisatelja knjige. Ob takih pasažah, ki jih Piano spretno vpleta v tekst, se mi je v beležnico, ki sem jo imel ves čas branja ob sebi, zapisala sledeča opazka: »To je pa najbolj odlična hardrockpank proza, kot jih nisem bral že dolgo. Prestar sem za tako prozo in prestar je Brane za tako pisaje, a kar berem in on je kar pisau in pisau in pisau in to morate prebrat tud drugi.«

Z navedbo te zabeležke bi lahko zaključil svoj zapis o romanu, a po načelu novinarskega »disclaimerja« je treba dodati sledeče. Po izidu romana Mesto na vodi konec leta 2019 sta obe reviji, Sodobnost (Ana Geršak) in Literatura (Zarja Vrščič), objavili kritiki, v katerih ste se kritičarki, kot bi prepisovali ena od druge, spraševali, kaj se je v času dogajanja romana, ki je postavljeno v Velenjsko kotlino, dogajalo v preostalem delu Slovenije. Po izidu romana O časopisu, pivu in veselju nasploh te dileme ni več. Tako kot lahko bralec iz uvodnega dela te refleksije vstopi v knjižno delo, vsebinski omejenih dveh romanov razkrivata, da lahko tudi roman vstopi v drugi roman. Po branju teh dveh bo bralec postalo jasno, da bodo okoli leta 2060 v »naši elektrarni« namesto premoga kurili trupla ljudi, saj sva oba s Pianom med pisanjem vsak svojega romana prišla do takega zaključka.

Čisto za konec še en skok na začetek te refleksije. Trditev, da je lik Breli alter ego pisatelja Braneta Piana, se potrdi na strani 217. Hkrati so se tam potešila tudi moja pričakovanja do nekdanjega dopisnika Delo (tudi) iz Velenjske kotline. Takole zapiše pisatelj o izmišljenem novinarju: »Bral sem o tistem Breliju, tudi on je bil v Dolu. Ko mu niso dovolili vstopiti na novinarsko konferenco,« in tako dalje. Preberite roman O časopisu, pivu in veselju nasploh, tudi če vam bo, tako kot je meni, šlo od začetka malo bolj trdo. Berite nasploh. Splača se.

Foto Peter Rezman

Kulturni paberki

Svečnica ali gospodovo darovanje

Zimski dnevi in večeri so bili v času mojega otroštva navidezno enolični, vendar so bili zame pestri in zanimivi. Morda prav zato, ker smo se v vseh letnih časih delo ustrezno prilagodili takratnim vremenskim razmeram. Spominjam se zimskih dni, ko je veter bril okrog voglov in se usipal sneg, da nismo videli nikamor. Odrasli so se takrat usedli ob toplo krušno peč in se predali preji in pletenju. Sam sem po svojih močeh pomagal, najraje pa sem se valjal po peči in poslušal pripovedi starega očeta iz časov njegove mladosti. Ko se je snežna ujma umirila, smo odšli na plan kidat sneg. Očistili smo pred hišo in skidali poti do gospodarskih poslopij. Pri kidanju snega sem rad pomagal. Ko sem bil star sedem let, sem kidanje snega prevzel v celoti. Le ko je zapadlo zelo veliko snega, so mi pomagali starejši. Cesto do bližnjega naselja smo z voli »oralik« (plužili) le v izjemnih snežnih razmerah.

Živo se spominjam zimskih jutranjih uric, ko so se ob sončnih žarkih krošnje zasneženih dreves okrog naše domačije zalesketale kot tisočeri biseri. Planine v ozadju so se mogočno šopirile, odete v zlatosrebrnem snežnem oblaku. Tudi v teh zimskih dneh je bilo na kmetiji veliko opravil, tako da prostega časa med tednom starejši niso poznali. Ob

nedeljah popoldne in praznikih smo si vzeli čas, da smo se s sankami in smučmi popeljali po zasneženi vzpetini ob naši domačiji. S teto sva se sankala, stric pa nama je prej s smučmi utrdil sankiško stezo. Sanke in smuči so bile takrat domače izdelave in že v »zrelih letih«. Kljub temu so nas razveseljevale in so bile povsem uporabne za tisti čas. Zimski dnevi se po novem letu vidno daljšajo. V ritem takratnih kmečkih opravil je prišel še zadnji božični praznik. To je **svečnica ali Gospodovo darovanje**, ki ga praznujemo 2. februarja. Na svečnico krščanska vera obuja spomin, ko sta Marija in Jožef 40. dan po rojstvu novorojenega Jezusa odnesla v jeruzalemski tempelj in se po takratnih obredih Bogu zahvalila za sina. Na svečnico pri verskem bogoslužju v naših cerkvah blagoslovljajo sveče in zato ta praznik imenujemo svečnica. V hudih vremenskih neurjih to svečo prižgejo, da bi obvarovala dom. To blagoslovljeno prižgejo tudi umirajočemu bolniku.

Darovanje Jezusa v templju

Foto splet

Gašper, Miha, Boltežar

Obisk sv. treh kraljev na večer pred praznikom je običaj, ki ne velja samo na Slovenskem. Na Slovenskem je bil do osamosvojitve države nekoliko okrnjen oziroma je živel le redkokje. A obisk Gašperja, Miha in Boltežarja po domovih, v ustanovah in še kje je pričakovani in dobrodošeli običaji.

Po navadi se kralje povabi v hišo in se jim primerno zahvali za njihov obisk in blagoslov. Lepa navada, ki izvira iz krščanstva oziroma iz evangelijev, čeprav ga Cerkev praznuje šele od 3. stoletja. Kljub temu je zgodovinsko celo starejši od božiča. Osnovni pomen praznika je: **Bog je prišel odrešit vse ljudi in vse narode.**

Kot pravi izročilo, je Modre z Vzhoda do Odršenika pripeljala zvezda. Prinesli so mu darila, ki napovedujejo zgodbo odrešenja. Zlato za kralja, kadilo kot darilo Bogu, miro pa kot darilo Človeku, ki je moral trpeti in umreti. Tako Sveto pismo, ki o njihovem številu sploh ne poroča. Zato verjetno

število tri izvira iz treh darov. V 6. stoletju pa jim je pobožno armensko ljudstvo dalo imena: Gašper (Gaspas – nosi zaklad), Miha (Melkon – moj kralj je luč) in Boltežar (Belšaccar – varuj kralja). Tudi podobe teh treh Modrih ali treh kraljev je posamezno ljudstvo oblikovalo po svoje. Pri nas je v zvezi s sv. tremi kralji precej šeg. Na Gorenjskem so verjeli, da tiste kokoši, ki so na tri kralje dobile nekaj poprtnika, lisica ne more odnesti (veljalo je, da so bile ta dan tudi živali deležne boljnjih jedi). V Brdih so na večer pred tremi kralji gorele v hiši tri luči, vsaka drugačne velikosti. V Škofji Loki pa so iz nepojasnjenih razlogov otroci nastavljali čevljičke in posode za darove. Povsod pa se na podboje nad vhodnimi vrati zapiše simbol G+M+B in letnica. V veliko kraljih, tudi drugod po Evropi, je bilo v navadi koledovanje. Ena izmed dolenskih kolednic je šla takole:

Mi smo sveti trije kralji, Gašper, Miha, Boltežar, Gašper jezdi narnaprej, ker za pot najbolje vej, Miha jezdi pa za njim, da se pogovarja z njim, Boltežar je narnazad, ves je v portah, ves je zlat. (...) če nam ne boste n'č darval, vam bomo bajto spodkopal.

JOŽE LEKŠE

V dobi naših prednikov in tudi v času mojega otroštva je bilo ob verskih praznikih in godovih znanih svetnikov stkanih veliko ljudskih izrekov in vremenskih napovedi: »Na svečnico mora prej kapniti od sveče v cerkvi kot pa od strehe domače hiše. Če je svečnica zelena, bo velika noč zasnežena. Če svečana mačka na soncu leži, v sušcu spet rada ob peč pribeži. Če je na svečnico odjuga, se zima ponovi...« Te napovedi so se prinašale iz roda v rod, se na osnovi izkušnje dopolnjevale in so v večji meri tudi držale. Po drugi svetovni vojni je prišlo zaradi močnega porasta prebivalstva, industrijske eksplozije in močnega onesnaženja okolja do velikih podnebnih sprememb, zato danes vremenske napovedi naših dedov pogosto ne veljajo več. Tehnologija tretjega tisočletja nam danes omogoča, da imamo v vsakem trenutku vpogled na vsa dogajanja in napoved vremena za sleherni košček naše zemeljske oble. V tem času in prostoru smo dolžni slediti tem napredkom. Prav pa je, da utrinki življenja naših prednikov in staro ljudsko izročilo ne tone v pozabo.

Pogled skozi okno naše hiše: Sv. Jakob (Jakec) v prazničnem oblaku

Foto Jože Lekše

MILOJKA B. KOMPREJ

Povzeto s spleta in knjige D. Ovsca Velika knjiga o praznikih.

Obisk sv. treh kraljev v Mestni galeriji Šoštanj Foto Marinka Košarkoski

Trije kralji

Trije kralji kulturnega društva Ivana Napotnika Zavodnje so tudi letos obiskali vse krajanje Zavodnje-Šentvid. Ob tej priložnosti se zahvalujemo vsem krajanom za darila, ki smo jih namenili cerkvi za uboge otroke, in prostovoljnemu gasilskemu društvu Topolšica. Najlepša hvala še enkrat vsem za darove.

Foto Bernard Rogelšek

DARKO VUČINA

Foto Bernard Rogelšek

Ljudje se staramo, naša dela ostajajo za vedno

Pred nedavnim, 22. decembra 2022, je bila v Knjižnici Velenje dobro obiskana prireditve, na kateri so akterji, zbrani v krogu Šaleške pokrajinske zveze DU, ob izidu prve knjige **Ljudje se staramo, naša dela ostajajo za vedno** predstavili vsebino, ustvarjalce ter okoliščine, v katerih je privlačno knjižno delo nastajalo. Ob predstavitvi, ki jo je vodila **Nevenka Hvalec**, v družbi najzaslužnejših sodelavcev za zbiranje in urejanje gradiva **Anice Drev** (DU Vinska Gora), **Srečka Črepa** (DU Škale), **Vladimire Tisnikar** (DU Paka pri Velenju), **Božene Tanšek - Bože** (pesnice) ter **Oskarja Sovinca** (slikarja), so spregovorili tudi predstavniki izdajatelja ŠPZDU **Franc Vedenik** ter nekateri podporniki, ki so omogočili izdajo knjige v 500 izvodih. Glasbeno-pekovski okvir dogodku so pričarali Podkrajski fantje s citrarko Urško Vedenik. Božale pa so tudi besede gostov, med njimi **Petra Stanislava Hafnerja**, ki je vsebinski podobi dodal tudi izjemno grafično opremo kot oblikovalec in kreator naslovnice. Predstavitve posameznih osebnosti, društev, klubov, kulturnih skupin in dejavnosti so črpali iz različnih virov, samo-predstavitve, časopisnih člankov, avtorjev knjižnih del, arhiva društev ter različne druge literature. Predstavitve in prispevke so oblikovali s področij delovanja društev upokojencev ter

vseživljenjskega ali umetniškega delovanja posameznikov, skupin in projektne dela: fotografija – film, glasbeno ustvarjanje, ljudski pevci godci, narodnozabavni ansambli in druga glasba, pevski zbori, igralstvo – teater, ples, folklor, likovno ustvarjanje, kiparstvo in slikarstvo, arhitektura, poezija – proza, publicistika, ročna dela, projekti ZDUS in ŠPZDU Velenje, društva in klubi upokojencev iz širše Šaleške doline idr. Nekatere posameznike knjižno delo predstavlja kot strokovnjake s svojih področij, umetnike, samostojne ustvarjalce, prostovoljce, kulturnike različnih vsebin in področij, zavzete funkcionarje v društvih ter projektih, ki so povezani s starejšo populacijo, društvu upokojencev in tovrstno socialno tematiko ter podporo starejšim, kot pomemben

Srečko Črep je poskrbel za obsežno fotografsko gradivo in tehnične prijeme zbiranja dokumentov.

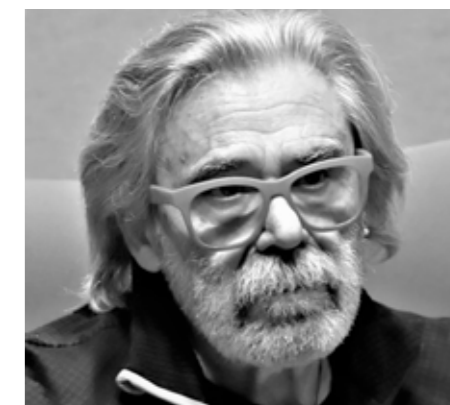
Foto Jože Miklavc

del naše družbe. Urednica Anica Drev je bila vesela, srečna, skromno je dejala, da je tako obširno delo, trdo vezana knjiga na 216 straneh, nastalo v sodelovanju več kot sto predstavljeneh v zborniku, da je v le 9 mesecih od osvojenih idej do tiska bil velik zalogaj in izziv, ki pa se je obrestoval. In ne nazadnje, morda to ni le ena knjiga, želeli bi si, da se takšen pristop nadaljuje in si išče posebne in zaslužne ljudi tudi v bodoče. Ljudje se starajo, pridejo novi starejši, ki prevzemajo mesta in vloge, kot mi v tem času. Če je podpora v lokalni skupnosti, se da in zmore veliko narediti za skupno dobro, kar so dokazali pri Šaleški pokrajinski zvezi v Velenju. Ob sodelovanju in pomoči za materialni del Občin Šmartno ob Paki in Šoštanj ter MO Velenje, Knjižnice Velenje in nekaterih posameznikov je mogoče podobno ustvarjalnost oplemenititi tudi v prihodnje. **Urednica Anica Drev je med drugim zapisala: »Želimo, da bralci knjigo prebirate s srcem in ob tem spoznavate, koliko bogatih izkušenj in znanja se skriva v nas, upokojencih. Članom uredniške ekipe, zbirateljem gradiv in piscem prispevkov izrekam iskreno zahvalo.«**

Ob predstavitvi knjige Ljudje se staramo naša dela ostanejo tudi mala razstava kipcev; na posnetku Svoboden kot ptica Ljubice Donko iz Šoštanja.

Foto Jože Miklavc

Stane Hafner: črno-bela fotografija knjigi daje patino.

Foto Jože Miklavc

Urednica zbornika Anica Drev Foto Jože Miklavc

Revija Upokojenec že 41 let med upokojenci Šaleške doline

Kažipot članom in bera množice dogodkov in plemenitega dela prostovoljcev

Za velik uspeh si lahko štejejo upokojenci društev in kluba upokojencev iz Šaleške doline, ki so povezani v Šaleško pokrajinsko zvezo (ŠPZDU), izdajanje revije Upokojenec.

Ob pomoči občin Šmartno ob Paki, Šoštanj in MO Velenje, številnih malih sponzorjev in marljivim prostovoljnimi članovi in vodstvi 11 društev in enega kluba upokojencev so koncem lanskega leta, s pogledom nazaj in v prihodnost, izdali v nakladi 2800 izvodov (na kar 64 strani!) bilten Upokojenec 2023. Ob uredniški taktiki tokratne urednice Zofije Šuligoj, predsednice komisije za kulturo pri ŠPZDU. Poleg uvodničarjev, Šuligojeve, predsednika ŠPZDU Franca Vedenika in županov vseh treh občin so svoja poročila 2022, vsebinske programe in načrte za leto 2023 predstavili komisija za šport, rekreacijo in gibalno kulturo, komisija za turizem, za kulturo, kadre in statut, za bivanjski standard, projekt Starejši za starejše in vsa društva. Profesionalen pristop, odlična grafična podoba s številnimi dokumentarnimi fotografijami, podatki ob tekmovalnih uspehih in članstvu, izobraževanju ter različnih oblikah rekreacije, pohodništva, planinarstva, izletih in strokovnih ekskurzijah,

nagrajencih in prejemnikov priznanj so tako temeljito predstavili svoje delovanje in pomen »biti član« društva, pokrajinske organizacije društev ter Zveze DU Slovenije. Mnogi občani, ki se upokojijo in si želijo druženja, delovanja in prostovoljnega dela, se tako lažje vključijo v organizirane skupine, formalno in plačilom članskega prispevka, ki ga velika večina zmoro odstopiti za delček stroškov za delovanje. Vsi aktivni pa imajo tako možnost vključitve v dejavnosti, kjer se tako mali prispevek hitro povrne v različnih oblikah. Ko gre za zdravje, preganjanje osamljenosti, druženje, rekreacijo, možnost udeleževanja za cenovno dostopne in dobro organizirane ekskurzije, celo letovanje, je torej članstvo priložnost za izboljšanje dobrega počutja in številna doživetja. Revija, ki z bogatimi slikovnimi gradivom, raznolikim tekstom tudi za starejše oči, pregledno predstavlja delovanje več kot 5 tisoč včlanjenih starejših in upokojenih občanov, lahko ob prebiranju ponudi tudi stik z vsakim posameznim društvom, vodstvom pokrajinske zveze ŠPZDU, z vodji komisij in odborov, s programi ter okvirnimi programskimi načrti in je koristna še iz več drugih vidikov. Ker je natisnjena v veliki nakladi, a še vedno v bistveno manjši, kot je število članov teh društev, je možno v branje dobiti na

Foto Jože Miklavc

JOŽE MIKLAVC

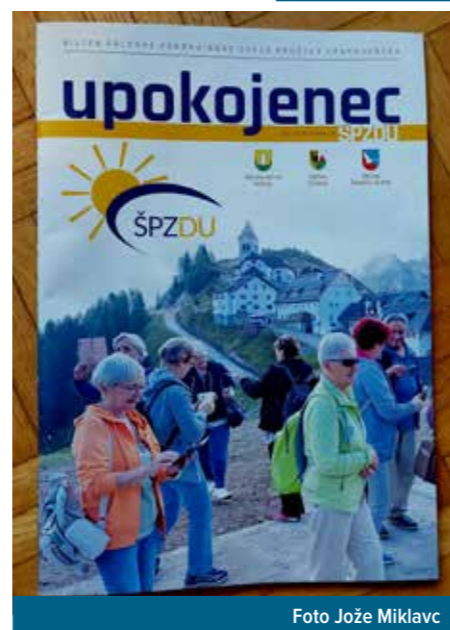

Foto Jože Miklavc

sedežih vseh društev in skozi to morda poiskati lastni interes za vključitev v prostovoljno izbrane aktivnosti. Po že predstavljeni knjigi, ki so jo koncem lanskega leta izdali pri ŠPZDU – Ljudje se staramo, naša dela ostajajo za vedno (urednica Anica Drev z ekipo sodelujočih), ki je doživela izjemen odmev, lahko kot poznavalec tiskane besede izrazim občudovanje vsem soustvarjalcem obeh edicij, ki sta nastali ob skrbnih pripravah in veliko prostovoljnega dela. In kot je dejal v uvodni besedi in zahvali soustvarjalcem Franc Vedenik: »Takšne projekte, različne društvene dejavnosti, velike in male skupne prireditve ter tudi naše medsebojno obveščanje lahko zagotavljamo z enotnim razmišljanjem, kulturnim dialogom in medsebojnim spoštovanjem ter upoštevanjem drug drugega.«

Iz zgodovine Roman Branimirja Čosića o dr. Saviću iz Topolšice in tuberkulozi, ki še ni bil napisan

Za najpomembnejšega literata, ki se je med obema vojnoma zdravil v Državni bolnišnici za tuberkulozne v Topolšici, velja srbski pisatelj Branimir Čosić (1903–1934). Mislili smo, da ga tu niso mogli ozdraviti, saj je umrl že v naslednjem letu po odhodu iz bolnišnice. Zgodba pa je vse bolj nenavadna ...

Dr. Hudaes je v Zgodovinskem arhivu Celje našel del zdravniške kartoteke 19-letnega novinarja Čosića, iz katere se da razbrati, da je bil v bolnišnico v Topolšici sprejet 12. 10. 1922. Diagnoza: Fibrocerozna ftiza desnega gornjega pljučnega reznja. Hilus-tuberkuloza. Pleuritis chronica dextra. Proces aktiven. Anamneza: v otroštvu ni prebolel nalezljivih bolezni, od otroštva glavoboli, 1915 plevritis, 1916/17 gripa in katar nosa, kasneje zdrav. Začetek sedanje bolezni konec avgusta, temperatura najprej 39, nato postopno padala in zadnje 4 tedni ni več povišana. V družini naj ne bi bilo tuberkuloze, je pa sošolec umrl od nje. Bolečino občuti desno. Precej mršav in bled, mišičevje slabo, anemičen. Prsni koš simetričen, malo ploščat, obe jarnici upadli. Povečane limfne žleze. Desna stran pljuč zaostaja pri dihanju. Presvetlitev z rentgenom: obe, še posebej desno pljučno krilo, zamegljeni, hilus obojestransko povečan, diafragma je desno mnogo više kot na levi. Opuščen 10. 11. 1922. »mnogo izboljšank«, dobro se počuti, zelo dober apetit.

Leta 1973 je Muzej mesta Beograd izdal zajetno publikacijo Branimir Čosić v pismih in dokumentih avtorice Nadežde Andrić. Natančno je popisano gradivo iz Čosićeve zapuščine, ki ga hrani muzej: 2284 enot, med katerimi so rokopisi, dokumentacija in fotografije, najboljše del pa je pisateljeva korespondenca. Skozi pisateljeva pisma in fotografije iz Topolšice ter zapise v njegovem literarnem dnevniku se kaže nov pogled na Čosićevo Topolšico.

»Jesen 1922 je [Branimir Čosić] preživel v sanatoriju Topolšica. To je bilo prvo v nizu kasnejših številnih zdravlil. Njegovo nadaljnje življenje je potekalo domala ves čas stran od doma in Beograda. /.../ [V Topolšici je bil 1930 (od 20. februarja do konca junija), 1931 (od konca maja do konca septembra), 1932 in 1933 (od sredine julija do konca avgusta).] 'Pokošeno polje' [Čosićev zadnji in najboljši roman] je v velikem delu napisano v sanatoriju Topolšica, kamor je Branimir Čosić odšel v začetku leta 1930.

Tam je največ preživljal pomladne in poletne mesece, vse do jeseni 1933, ko je odšel iz sanatorija skoraj povsem ozdravljen, tako da mu je dr. Savić, vodja sanatorija, dejal, da se lahko tudi oženi. To je dejansko tudi bila najresnejša namera Braneta Čosića. S svojo zaročenko Milico Zorić se je zblížal prav v Topolšici, kjer se je tudi ona zdravila. Z njo je doživel popolno in zrelo ljubezen. /.../ Odločila sta se, da skleneta poroko. Z velikim navdušenjem sta delala na uresničitvi te svoje namere. Gradila sta hišo, sama delala načrte za detajle.« Roman Pokošeno polje je Čosić dokončal 27. avgusta 1933 v sanatoriju. »Po zmagoviti izdaji prve celotne naklade Pokošene polja se je zdelo, da so se Branimirjeve življenjske okoliščine končno stabilizirale. Slavni založnik Geca Kon mu je že leto in pol plačeval mesečno akontacijo za roman, po zaslugi katere je začel graditi hišo in načrtovati poroko. Z Milico in njeno mamo se je nekega popoldneva odpeljal na Avalo z namenom, da bi na kosilu proslavili izid knjige, ki je še danes cenjena kot njegovo najuspešnejše delo. Zaradi vožnje v odprtem avtomobilu pa je dobil prehlad, ki se je izkazal za usodnega. Umrl je 29. januarja 1934 v Beogradu, na Univerzitetni kliniki profesorja Ignjatovskega. Star je bil le trideset let, kot njegov oče ob smrti.«

»Ko je še delal na Pokošem polju, je že delal načrte za naslednji roman Mrtvi morajo molčati, roman o tuberkulozi, 'kjer ne bi bilo govora o bolnikih, ampak o sami bolezni kot gospodarskem dejstvu oziroma surovini za eksploatacijo. Glavna oseba bi naj bil dr. Savić.«

V Čosićevo zapuščini sta dva dokumenta o načrtovanem romanu Tuberkuloza, delniška družba. Obravnava tuberkuloze kot gospodarske poslovne priložnosti za vse, ki so iz bolnikov z lažmi in prevarami brez vesti izžemali denar za oblubo zdravlja, je bila 'trgovski' pristop k zdravljenju, ki ga je dr. Savić nadvse preziral in zavračal, najbrž pa je bil prav spopad s tem lobijem 'salonskih zdravnikov' v Beogradu vzrok za njegov samomor domala takoj po odhodu iz Topolšice. Prikaz tovrstne tematike bi se navezoval na Čosićeve oris brezstransko spletkarske, oblasti in denarja željne beograjske družbe v drugi polovici romana Pokošeno polje. Iz dokumentov vidimo, da je v Topolšici Čosić dr. Saviću bral svoj še ne objavljeni roman in da mu je dr. Savić kdaj pustil tudi kak izhod (v Celje), ki ga drugim bolnikom ni.

Čosićevo dopisovanje z mamo

257. Topolšica, 16. 2. 1930: Čudi ga, da še ni dobila njegovih dveh pisem in razglednice. Oglasil se je tudi iz Celja (10.00 zvečer), preden je došel v Topolšico. Počuti se povsem dobro. Dr. Savić ga bo pregledal danes ali jutri. Še vedno se mu veliko kolca, kot se mu je že v Beogradu. Naj sporoči Kestnerju, da ne more priti. Povabil ga je, ker je Čosić član PEN-kluba, ne, ker bi ga poznal. (Barvna razglednica T. Švrakić – Pogled na Topolšico. Čosić je s puščicami označil: »Vesna, Ambulanta, Otroški oddelek, Breda«. Pisano s črnilom. Inv. št. BČ. 479)

258. Topolšica, 24. 2. 1930: Ta eden se je zredil za 600 gr. Temperatura je normalna (Barvna

ROK POLES

razglednica: Dragica Frank – Motiv iz otroškega okrevališča v Topolšici. Inv. št. BČ. 480)

259. Topolšica, 25. 3. 1930: Počuti se bolje in kmalu bo začel sestopati v jedilnico na zajtrk. Kako je striček Zarčija? (Razglednica: Državni sanatorij Topolšica – vila »Breda«. Čosić je na razglednici označil svoje okno. Inv. št. BČ. 481)

260. Topolšica, 9. 4. 1930: Daje ideje in praktične nasvete, kako naj organizirajo delo Društva za varovanje narodne noše. Predlaga, kje naj najamejo stanovanje in koliko naj ga plača. Včeraj je prišel nov zdravnik, brat Desanke Maksimović, ker pa je bolan, bo nekaj časa preživel kot pacient v Bredi. Čosića bi morali prestaviti v sobo s tremi posteljami, da bi mlademu zdravniku delal družbo. On se je temu uprl. (Pismo)

261. Topolšica, 23. 6. 1930: Počuti se sveže in čez kak dan bo vstal. Šef mu je rekel – in on vse pove naravnost – da ni bilo nič novega. Rusi naj se obrnejo neposredno nanj. (Razglednica, Beograd – Terazije)

262. Topolšica, 4. 7. 1931: Ljubše bi mu bilo, če bi z otroki šla v Selce in ne v Bukovik. (Razglednica: Pogled na vile Vesno, Zoro in Mladiko Državnega zdravilišča v Topolšici. Inv. št. BČ. 483)

264. Topolšica, 15. 7. 1931: Presenetilo ga je ravnanje nekega znanca do žene. Šef ga ta mesec ne bo pregledal. (Razglednica: Vila »Breda«)

263. Topolšica, 13. 8. 1931: Hiti, da ji sporoči dobre novice: nima več bacilov, diafragma se je dvignila, kaverna se je zasušila in se vse bolj stiska, druga stran je povsem čista. Kmalu bo odstranjena nenehna nevarnost, ki mu je visela nad glavo. Šef ga je zaprosil, da mu prebere kakšno poglavje iz romana in v branju sta preživela celi dve uri. (Pismo)

265. Topolšica, 17. 8. 1931: Ali je urela obe njegovi pismi? V zadnjem je pisal o pregledu. Kaverna se je stisnila. (Razglednica: Šoštanj)

266. Topolšica, 24. 9. 1931: Šef ga je pregledal. Kaverne ni več, analize odlične. Na pot gre 2. oktobra. Šef mu je odobril, da dela, a naj ne pretirava in naj se izogiba večernim izhodom. (Dopisnica)

267. Topolšica, 28. 9. 1931: Za vozovnico čaka odgovor od direktorja [»Pravde«]. Od Olge je dobil obširno pismo. Verjame, da ji ni bilo lahko med sestrom, zetom, mamo in Krklecem. Danes ni poslal nič za Pravdo. (Razglednica: Vila »Breda«).

268. Celje, 28. 6. 1932: Pridružil se je Milici Zorić in Goši, ki sta poslovno prišla v Celje. Šef nikogar ne pusti, njega pa je. (Razglednica: Robanov kot)

269. Topolšica, 30. 6. 1932: Kar se tiče injekcij, naj ne komplicira: »dr. Kl[ajn] je moj prijatelj in pusti, da ti jih on še dalje daje.« (Razglednica: Mozirska kočica)

270. Topolšica, 31. 7. 1932: Pismo ji bo napisal pojutrišnjem, ker danes piše članek. Čudi ga, da do mu v »Pravdi« natisnili dva članka, tretjega pa ne, čeprav ga je poslal pravočasno. (Razglednica: Celje)

271. Topolšica, 22. 8. 1932: Dobro je. Ima 56 kilogramov. Odpovedal je sanatorij. Tudi danes je poslal članek za »Pravdo«. (Dopisnica)

Cerkev

ČETRTEK, 2. FEBRUAR, SVEČNICA, SV. MAŠE:

Šoštanjka župnijska cerkev ob 8.30
Šoštanjka mestna cerkev ob 18.00
Bele Vode ob 8.30
Zavodnje ob 10.00
Pri vseh sv. mašah bo blagoslov sveč.

PETEK, 3. FEBRUAR, SV. BLAŽ, SV. MAŠE:

Šoštanjka župnijska cerkev ob 7.00
Bele Vode ob 8.00
Šoštanjka mestna cerkev ob 18.00
Pri sv. mašah bo podeljen Blažev »žegen«.

NEDELJA, 5. FEBRUAR, SV. MAŠE NA 5. NEDELJO MED LETOM:

Šoštanjka župnijska cerkev ob 7.00, 8.30 In 11.30
Šoštanjka mestna cerkev ob 18.00
Bele vode ob 8.30
Zavodnje ob 10.00

NEDELJA, 12. FEBRUAR, SV. MAŠE NA 6. NEDELJO MED LETOM:

Šoštanjka župnijska cerkev ob 7.00, 8.30 in 11.30
Šoštanjka mestna cerkev ob 18.00
Bele Vode ob 8.30
Zavodnje ob 10.00

TOREK, 14. FEBRUAR, SV. MAŠA NA GOD SV. VALENTINA V ZAVODNJU OB 10.00

NEDELJA, 19. FEBRUAR, SV. MAŠE NA 7. NEDELJO MED LETOM – PUSTNA NEDELJA:

Šoštanjka župnijska cerkev ob 7.00, 8.30 (družinska sv. maša), 11.30 in 15.00 Vera in luč
Šoštanjka mestna cerkev ob 18.00
Bele Vode ob 8.30
Zavodnje ob 10.00

Bogoslužna oznanila

SREDA, 22. FEBRUAR, SV. MAŠE NA PEPELNICO – ZAČETEK POSTNEGA ČASA:

Šoštanjka župnijska cerkev ob 7.00
Šoštanjka mestna cerkev ob 18.00
Bele Vode ob 8.00
Zavodnje ob 10.00
Pri vseh sv. mašah bo pepeljenje.

NEDELJA, 26. FEBRUAR, SV. MAŠE NA 1. POSTNO NEDELJO:

Šoštanjka župnijska cerkev ob 7.00, 8.30 in 11.30
Šoštanjka mestna cerkev ob 18.00
Bele Vode ob 8.30
Zavodnje ob 10.00

Sv. maše v domu Zimzelen: 14. in 28. februar ob 19.00

Iz prejšnjega stoletja

Stari bazen v Topolšici – 1. del

Nedavna odkritja novih zgodovinskih dejstev o termah v Topolšici so vzpodbudila zapis spominov na tamkajšnji »stari bazen«. Takšno ime ima danes stavba, postavljena neposredno nad naravnim termalnim izviro, ki je »srce« termalnega zdravilišča in iz katerega »izvir« tudi večstoletni sloves Topolšice.

Nekateri domačini in zaposleni v Topolšici se še spomnijo, kako so se kopali v starem bazenu, ki je deloval vse do odprtja novozgrajenega zdraviliško-hotelskega objekta leta 1983. Takrat je stari bazen prenehal obratovati kot termalno kopalnišče, še vedno pa je to edino črpališče termalne vode za Topolšico.

Stavba je danes zaprta za javnost. Kljub temu so Terme Topolšica (ki imajo nepremičnino v lasti in pridobljeno koncesijo za rabo tamkajšnje termalne vode) omogočile ogled stavbe za pripravo prispevka, ki je deloma objavljen na tem mestu, v celoti ter z navedbo virov in literature pa v zborniku Šaleški razgledi 19 (izdajatelj Knjižnica Velenje, 2022).

Pogled proti staremu bazenu od vhoda v nekdanjo upravo državnega zdravilišča (danes stanovanja). Zgoraj: Naslovnica predstavitvenega prospekta Sanatorium Bad Topolšitz, naknadno kolorirano, iz zasebne zbirke Poles. Foto Š. Poles.

Kje je stari bazen?

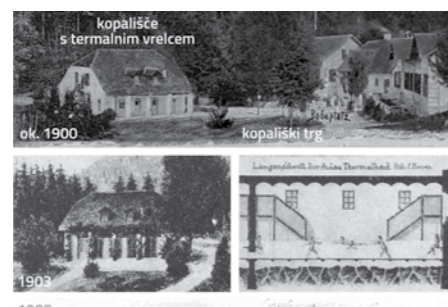
Topli vrelc v Topolšici je oddaljen 190 metrov severovzhodno od zdraviliškega kompleksa, ki uporablja njegovo vodo. Nad izviro termalne vode je pozidana stavba starega bazena. Stoji na severnem robu zdraviliškega parka, nedaleč stran od potoka Toplica, ki obroblija park na zahodu. Objekt

ima hišno številko Topolšica 73. Severno od njega je danes cesta, nekaj pa je bilo to kmečko dvorišče, kasneje trg pred kopalniščem (Platz vor dem Bad) oz. zdraviliški ali kopalniški trg (Badeplatz). Nasproti starega bazena čez cesto je niz stavb; med njimi bolnišnična kuhinja in nekdanja (prva) uprava državnega zdravilišča za tuberkulozo.

Najprej lesena uta, nato pozidana stavba z dvema bazenoma

Različni zapisi navajajo, da je bila stavba nad termalnim izviro prvotno lesena uta, pokrita s slamnato streho na leseni konstrukciji.¹ V drugi polovici 19. stoletja je bila stavba že pozidana; z dvema bazenoma (enim za goste in enim za »kmečko« kopalje) ter s skromnimi podstrešnimi sobami za obiskovalce. Zidan objekt s pritlično etažo, dvokapno čopasto streho, frčadami in kvadratnimi stebri na pročelju, ki so podpirali širok napušč, je tudi na nekaterih najstarejših razglednicah, izdanih v zadnjih letih 19. in na začetku 20. stoletja.

Vhodno pročelje s stebri je usmerjeno proti jugovzhodu, kjer se je razprostiral park, v tistem času že preprečen z urejenimi sprehajalnimi potmi, drevedri in drugimi zasaditvami rastlinja ter koticiki za posedanje. Pešpoti so v celoti obkrožile kopalniški objekt, v bližini katerega je bil tudi velik rondel. V parku so bili še leseni drogovji za električno omrežje. Neposredno ob kopalniški stavbi na trgu je bilo visoko drevo, pod njim pa klopi (stoli) ter mize za obiskovalce.

Termalno kopalnišče na začetku 20. stoletja. Upodobitve na starih razglednicah, na reprodukciji reklamne slike iz leta 1903 in prospektu iz leta 1905. Na reprodukciji iz 1903 je še prečni prerez bazena (moški del): v bazen so vodile stopnice, voda izvira iz horizontalne (kamnite) podlage, nad katero je (verjetno lesen) pod, stropni oboki so na traverzah.

Stavba kopalnišča je bila kmalu po prvi svetovni vojni povišana za eno nadstropje. Najverjetneje so takrat na jugovzhodni strani podaljšali streho, dozidali zunanje pokrito stopnišče na pročelju (dostop v nadstropje), na preostalem delu pročelja pa je kot podaljšek stopnišča v pritličju pokriti hodnik s

ŠPELA POLES

stebri. Objekt je bil adaptiran tudi na začetku sedemdesetih let 20. stoletja. Leta 1977 je bil dozidan večji prizidek v obliki črke L na jugovzhodu in jugu. Naknadno je bilo prizidanih še nekaj manjših servisnih objektov.

Razglednica Topolšice pred prvo svetovno vojno iz zasebne zbirke Zvoneta A. Čebula

Izvir Toplica

Termalna voda v Topolšici prihaja na plan iz apnenčaste podlage. Izvir Toplica je danes izveden kot zajetje s poglobitvijo. Pretok termalne vode na izviro niha v odvisnosti od vodnega stanja med 20 in 60 l/s. V odvisnosti od pretoka niha temperatura vode med 27 in 35 °C. Zajetje na izviro je izvedeno iz dveh betonskih cevi, ki sta postavljeni navpično druga druga v območje starega bazena in dosežeta globino dveh metrov. V ta vodnjak so vgrajene tri potopne črpalke (ena delujoča in dve rezervni). Vse tri odvodne cevi so speljane v eno, na kateri je vgrajen indukcijski merilec pretoka. Voda je po cevovodu speljana proti zdravilišču in se zaradi prenizke temperature dogreva preko toplotne črpalke. Preostala nezajeta voda, ki izteka iz izvira in se kljub črpanju stalno preliva, je speljana po podzemni odtočni cevi v približno 40 metrov oddaljen potok Toplica.²

Izvir termalne vode v starem bazenu. Foto R. Poles, 2022.

»Nihče ni imel kopalk, bili smo v srajčkah ali hlačkah«

Anica Podlesnik, upokojena učiteljica iz Velenja, je otroštvo in mladostna leta preživela v Topolšici; njen oče je imel v najemu Kotnikov mlin na Toplici, nasproti starega gasilskega doma. V mlinu je družina živela od leta 1928 do 1953. Spomini na stari bazen segajo v otroštvo, približno od leta 1935 dalje: »Za kopanje je bilo treba kupiti karto, prodajali so jih v kavarni, ki je bila v stavbi s stopnicami nasproti starega bazena čez cesto. Otroci so točno vedeli, kdaj je v službi tista od uslužbenk, ki ne bo računala vstopnine, in so to seveda izkoristili. Vendar je zmeraj prišel kdo, ki je plačal, in uslužbenka je rekla »samo ne škropit,« da se ne bi kopalci pritoževali. Zato so bili otroci »srečni, res srečni«, če v bazenu ni bilo nikogar drugega. Lahko so skakali in cvlili ter si dali duška. Nihče od otrok ni imel kopalk, zato so se kopali v srajčkah ali spodnjih hlačkah. Kopat so se hodili brez staršev, v bazenu ni bilo posebnega nadzora. Bazen takrat ni bil več predeljen.³ Ločene so bile le garderobe za moške in ženske, posebnih omaric ni bilo, le obešalniki.

Kopalnišče je bilo odprto vse dni, vendar zaklenjeno, zato je bilo treba po ključ in karto v kavarno. Dopoldan se ni bilo možno kopati, samo popoldan. Otrokom pa je bilo najbolj »žal«, ko so kopalnišče maja leta 1945 začasno zaprli. Takrat so v Topolšico pripeljali zajetega generalpolkovnika Löhra.«

Drago Tamše, Topolšan in neizčrpen vir podatkov o preteklosti Topolšice, je dodal: »Löhr je prenočil v podstrešnem prostoru starega bazena z dvema oknoma, ki sta bili usmerjeni na cesto proti kavarni. Zjutraj po mitingu, ki so ga po podpisu kapitulacije organizirali partizani, pred stavbo starega bazena ni bilo nobene straže, zato je šofer Löhra z njegovim avtomobilom odpeljal do Šoštanja in čez Šentvid na Koroško. Šele 30 kilometrov pred Celovcem ga je ustavila angleška patrolja. Generala so predali koroškemu partizanom, v Beogradu je bil obsojen na smrt.«

»Kopali smo se domačini in okoličani, s poudarkom: brez pacientov!«

V obdobju 1919–1941 se je Topolšica hitro in uspešno razvila v priznan državni sanatorij za pljučno tuberkulozo, primarno vlogo v jugoslovanskem prostoru pa je imela pri zdravljenju otroške tuberkuloze. Sanatorij je bil organiziran paviljonsko. Poleg klimatske in dietetske terapije so v Topolšici izvajali kirurško zdravljenje. Po odkritju antibiotičnih zdravil so do sredine šestdesetih let 20. stoletja tuberkulozo zelo omejili.⁴

Termalna voda v »tuberkuloznem obdobju Topolšice« torej ni imela bistvenega pomena v okviru konservativnega ali operativnega zdravljenja pljučne tuberkuloze. Zato tudi kopalniška stavba oz. stari bazen ni bil neposredno vključen v zdravljenje. Bolniki pravzaprav v stavbo niso imeli vstopa. Kopanje je bilo zanje prepovedano. V starem bazenu so se lahko kopali samo domačini in okoličani, nikakor pa ne pacienti, »plučneki«, kot so jim pravili Topolščani.

Se nadaljuje ...

Drago Tamše - Fili je v 70. letih prejšnjega stoletja fotografiral »termalne stalagmite« na strehi starega bazena, ki so nastali zaradi kondenziranja tople pare, ki je izhajala skozi zračnik.

Foto Fili

»Kot bi se kopal v sobi, napolnjeni s toplo vodo.« Stari bazen, pogled z vhoda. Foto Š. Poles, 2022.

Mestna knjižnica Šoštanj – februar 2023

KNJIŽNI SEJEM

PONEDELJEK, 6. 2., 10.00–18.00

Za vse ljubitelje starih knjig, sejem rabljenih knjig, prvi ponedeljek v mesecu.

Poleg podarjenih knjig prodajamo tudi knjige, ki so odslužile svojo nalogo v naši knjižnici, z namenom, da najdejo pot med ljudi in tako polepšajo dan strastnim bralcem in zbirateljem.

RAZSTAVE

STO DEJSTEV O KAJUHU, ZAPISANIH Z ZELENO TINTO OB STOTI OBLETNICI PESNIKOVEGA ROJSTVA

V lanskem letu smo praznovali 100. obletnico rojstva pesnika Karla Destovnika - Kajuha, leto 2023 pa je Vlada RS razglasila za Kajuhovo leto. Od 23. januarja do konca meseca februarja bo na ogled razstava s kratkimi ilustriranimi zapisi o življenju in delu pesnika.

Zasnova in besedilo **Špela Poles**, ilustracije in oblikovanje **Rok Poles**. V sodelovanju z **Vilo Mayer** in **Občino Šoštanj**.

BRALNI PAKET

PRIVOŠČITE SI ... ČAS ZA KNJIGO

Čas se ustavi v družbi dobre knjige, zato se pustite presenetiti in si postrezite s paketom treh romanov po izboru vaše knjižničarke ali knjižničarja. Verjamemo, da vam bo ta način olajšal varno izposojanje knjig in vas zazibal v praznične zimske dni.

ZLATE HRUŠKE

FEBRUAR 2023

Zlata hruška je znak kakovosti mladinskih knjig.

V mesecu januarju smo izpostavili otroške in mladinske knjige, ki so v preteklem letu pridobile znak zlata hruška. Z branjem ugriznite vanje. Kakovost je zagotovljena.

POTOPIS

ADRIJANA JEŽOVNIK ANDREJC: ROMUNIJA, POTOVANJE Z AVTODOMOM PO DEŽELI GROFA DRAKULE

TOREK, 15. 2. 2022, OB 18.30

Adrijana Ježovnik Andrejc, popotnica in pripovedovalka zgodb, je po Romuniji potovala z družino. Naredili so 4000 km krožne poti. Romunija jih je navdušila tako geografsko kot kulturno in zgodovinsko. Najbolj so bili presenečeni nad prijaznostjo domačinov. S predavanjem želi razbiti tabuje o Romuniji.

ELA PEROCI, LIKOVNI NATEČAJ

RAZSTAVLJAJO PRVI RAZREDI OSNOVNE ŠOLE KARLA DESTOVNIKA - KAJUHA ŠOŠTANJ.

Na otroškem oddelku bo na ogled razstava otroških likovnih del, ki so nastala v okviru praznovanja 100. obletnice rojstva Ele Peroci.

POTOPIS

BARBARA KELHER: DIVJA IN SKRIVNOSTNA ALBANIJA

TOREK, 14. 2. 2023, OB 18.30

Albanija je dežela pravljicne in razgibane pokrajine, neverjetne zgodovine in tradicije, mračnih zgodb krvnega maščevanja in rajskih divjih plaž. Dežela orlov je pravo doživetje nasprotij. Trop ovac in bleščče mercedes si delita staro, luknjasto cesto, ki pelje od tradicionalne vasice do mondenih hotelov na peščenih plažah. Albanska kulinarika združuje najboljše mediteranske in balkanske recepte. Albanija je eden najbolj versko strpnih koticov pod soncem, kjer muslimani, pravoslavci in katoliki živijo složno eden zraven drugega.

ŠALEŠKI RAZGLEDI V ŽIVO

ŠPELA IN ROK POLES

»STARI BAZEN JE BIL POSTAVLJEN TOČNO NA IZVIR TOPLE VODE«

IN

OD KAČJEGA KOPALIŠČA DO PRESTIŽNEGA LETOVIŠČA DUNAJČANOV

TOREK, 28. 2., OB 18.30

O zgodovini topoliškega bazena in o zgodbi mondenega kopališča v Topolšici od nastanka do ustanovitve bolnišnice bosta predavala Špela in Rok Poles.

MARJETA BLATNIK

ŠPELA POLES: »STARI BAZEN JE BIL POSTAVLJEN TOČNO NA IZVIR TOPLE VODE«

»Stari bazen« v Topolšici je neuradno imenovanje stavbe, postavljene neposredno nad naravnim termalnim izviro, ki je »srce« termalnega zdravilišča in iz katerega »izvira« tudi večstoletni sloves kraja. V prispevku so zbrani spomini domačinov in nekdanjih zaposlenih v Topolšici na čas od sredine 20. stoletja do odprtja novozgrajenega zdraviliško-hotelskega objekta leta 1983. Takrat je stari bazen prenehal obratovati kot termalno kopališče, še vedno pa je to edino črpališče termalne vode za Topolšico. Predstavljene so še nekatere spremembe ureditve (za javnost zaprte) stavbe in dejavnosti v njej.

ROK POLES: OD KAČJEGA KOPALIŠČA DO PRESTIŽNEGA LETOVIŠČA DUNAJČANOV

Kronološko nanizani zapisi geologov, zgodovinarjev in obiskovalcev, časopisni članki, prospekti in oglasi zdravilišča, podatki starih katastrov, matičnih in zemljiških knjig prinašajo nova spoznanja o dogajanju okoli toplega vrelnca – Toplice v Topolšici. Prispevek tematizira dolgo zgodovino topoliškega kopališča od zapisov škofa Tomaža Hrena naprej, zbrani podatki o kmečki rodbini Topličnik – Stopar, ki je vrelec posedovala stoletja. To kmetijo je odkupilo Varčevalno društvo v Šoštanju in jo pričelo spreminjati v letovišče. Tako se je razvilo naravno zdravilišče za zdravljenje z vodo, zrakom in svetlobo po zgledu zdravilišča Arnolda Riklija na Bledu. Naslednji lastnik je uredil fizikalno-prehransko terapevtsko ustanovo, termalno kopališče za naravno oziroma vodno zdravljenje. Nivo zdravilišča je bil prilagojen dunajski klienteli – vrhunski. Po vojni so v Topolšici ustanovili sanatorij za pljučno tuberkulozo, kar ni bilo več združljivo z mondenim dopustnikovanjem, hkrati pa je kopališče izgubilo elitno avstrijsko klientelo.

PRIREDITVE ZA OTROKE IN MLADINO

ČETRTKOVA PETA

ČETRTEK, 9. 2., OB 17.00

Ustvarjalnica za otroke in starše s Tjašo Rezman.

Dogodek prireja Medobčinska zveza prijateljev mladine Velenje – Vila Rožle.

ANGLEŠKE PRAVLJICE

ČETRTEK, 16. 2., OB 17.00

Otroci bodo prisluhnili pravljici v angleškem in slovenskem jeziku in se naučili nekaj angleških besed. Ura pravljic je namenjena otrokom, starejšim od štirih let. Z vami bo Vesna Mihelak.

PRAVLJIČNA MEDITACIJA ZA OTROKE Z JANJO IN MEDVEDKOM TAPKOM

ČETRTEK, 23. 2., OB 17.00

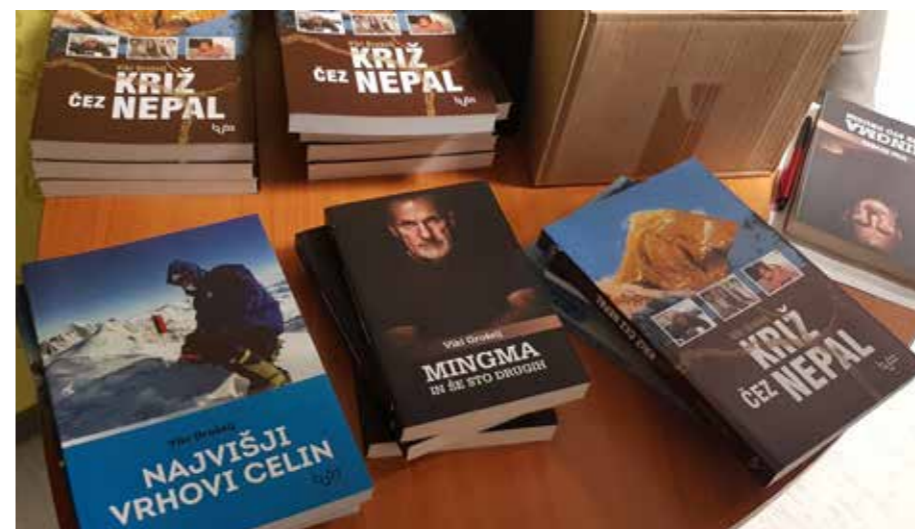
Sproščanje s pravljico meditacijo in tapkanje, pri katerem se bodo otroci »polnili« s pozitivno in ustvarjalno energijo. Otroci se zelo hitro odzovejo na tapkanje, kadar pri tapkanju uporabimo medvedka ali kako drugo igračko. Na ta način otroci prenesejo vse svoje težave na igračko in se lažje znebijo težav, ki jih imajo.

Ura pravljic je namenjena otrokom, starejšim od treh let. Z vami bo Janja Rednjak.

Križ čez Nepal

V torek, 10. januarja, smo v Mestni knjižnici Šoštanj prisluhnili slovenskemu alpinistu z največ preplezanimi osemtisočaki in prvim Slovincem, ki se je povzpel na vse najvišje vrhove kontinentov, **Vikiju Grošlju**. Predstavil je svojo novo knjigo Križ čez Nepal.

Za vse, ki niste utegnili priti na predstavitev, sporočamo, da bo v aprilu predstavitev tudi v Mestni knjižnici Velenje.

OTROŠKA USTVARJALNICA

KLOVN

Mestna knjižnica Šoštanj
četrtek, 9. 2. 2023, ob 17. uri.

Ustvarjalnica za otroke s Tjašo Rezman.
Dogodek prireja Medobčinska zveza prijateljev mladine Velenje.
Delavnica je primerna za otroke od 4. leta starosti dalje.

Upravni odbor Športne zveze Šoštanj na podlagi 7. člena Pravilnika o priznanjih ŠZŠ in na podlagi sklepa 4. seje z dne 20. december 2022 objavlja

JAVNI RAZPIS ZA PODELITEV PRIZNANJ ŠPORTNE ZVEZE ŠOŠTANJ za leto 2022

1. Z namenom popularizacije športne dejavnosti ter z namenom nagrajevanja naporov in dosežkov posameznikov, ekip in društev Športna zveza Šoštanj (v nadaljnjem besedilu ŠZŠ) razglašča in podeljuje priznanja najboljšim posameznikom, ekipam in društvom, ki so športno aktivni na področju občine Šoštanj.

2. Za dosežene športne uspehe se lahko podelijo priznanja v naslednjih kategorijah:

A priznanje najboljšemu športniku/športnici oz. dvojici;

B priznanje najboljši športni ekipi;

C priznanje perspektivnemu športniku/športnici;

D priznanje perspektivni športni ekipi;

E priznanje športnemu trenerju za strokovno delo;

F priznanje za športno-tekmovalne uspehe v neolimpijskih športih;

G priznanje nadpovprečno uspešnemu članu športnega društva, ki ima stalno bivališče izven občine Šoštanj;

H priznanje športniku invalidu oz. ekipi športnih invalidov;

I priznanje športnemu društvu;

J priznanje zaslužnemu športnemu delavcu za organizacijsko delo.

3. Individualni dobitniki priznanj v kategorijah A, C, E, F, H in J morajo imeti stalno bivališče v občini Šoštanj. Dobitniki priznanj v kategorijah B, D, F in H so lahko ekipe športnih društev s sedežem v občini Šoštanj. Dobitnik priznanja v kategoriji I je lahko športno društvo s sedežem v občini Šoštanj. Dobitniki priznanj v kategoriji G so lahko samo posamezniki, ki imajo stalno bivališče izven občine Šoštanj.

4. Priznanje v kategorijah A, B, C, D, E, F, G in H zajema obdobje koledarskega leta. Priznanji v kategorijah I in J lahko zajemata obdobje koledarskega leta ali daljše časovno obdobje.

5. ŠZŠ vsako leto podeli največ šest (6) priznanj.

6. Za podeljevanje priznanj se upoštevajo še naslednji pogoji:

- v kategorijah A in B se upoštevajo tekmovalni dosežki v olimpijskih panogah, pri tem pa se upošteva nivo tekmovanja (olimpijske igre, svetovno prvenstvo, evropsko prvenstvo oz. sodelovanje v evropskih tekmovanjih, državna prvenstva ter kategorije članov, mladincev ...);
- rezultati v kategorijah A in B se vrednotijo na podlagi primerjalne tekmovalne vrednosti njihovih dosežkov v mednarodnem in državnem merilu, upoštevajoč razvitost, priljubljenost in pomembnost športne panoge tako doma kot v svetu;
- za ekipe (kategorija B) velja, da štejejo 3 ali več članov;
- za športnike (kategorija C) in ekipe (kategorija D) se upoštevajo uvrstitve na področnih in državnih šolskih športnih tekmovanjih ter na tekmovanjih panožnih športnih zvez in mednarodnih tekmovanjih. Priznanji se podeljujeta mladim do vključno 19. leta starosti;
- za športnega trenerja (kategorija E) se dosežki vrednotijo po enakih principih kot za kategorijo A in B;
- za športno-tekmovalne uspehe (kategorija F) se upoštevajo športni dosežki v neolimpijskih panogah;
- v kategoriji G se dosežki vrednotijo po enakih principih kot za kategorijo A in B ali F;
- v kategoriji H se dosežki vrednotijo po enakih principih kot za kategorijo A in B ali F;
- priznanja športnim društvom (kategorija I) se podeljuje za nadpovprečno aktivnost in športne uspehe, pri čemer na ocenitev celovite uspešnosti vplivajo tudi stopnja organiziranosti, amatersko delo, racionalnost delovanja, številčnost članstva ter vsesplošni vtis o izjemni uspešnosti napram drugim podobnim športnim panogam;
- za športne delavce (kategorija J) se upošteva vso organizacijsko delo na področju športa, ki v pozitivni smeri močno izstopa iz povprečja.

7. Kandidate za posamezna priznanja lahko predlagajo športna društva, organi ŠZŠ, javni zavodi s področja vzgoje in izobraževanja, organi Občine Šoštanj, druge organizacije in posamezniki. Predlog mora poleg osnovnih podatkov o kandidatu vsebovati tudi podrobno utemeljitev in ustrezno dokumentacijo.

8. Rok za oddajo pisnih predlogov je sreda, 15. februar 2023. Pisne predloge na določenih obrazcih, ki so dostopni na <https://sportna-zveza-sostanj.org/>, pošljite na naslov:

Športna zveza Šoštanj
Kajuhova cesta 15, 3325 Šoštanj
ali na el. naslov:
info@sportna-zveza-sostanj.org

9. Svečana podelitev priznanj za leto 2022 bo predvidoma v drugi polovici marca 2023. Natančen datum bo določen in javno objavljen vsaj mesec dni prej.